

KARD ÉS LANT

A TÖRTÉNELMI VITÉZI REND PEST TÖRZSSZÉKÉNEK
KULTURÁLIS ÉS IRODALMI HÍRLEVELE

2023. MÁJUS

Május - Ígéret hava

Márai Sándor: Május

Májusnak dallama van, melyet a nemzetközi dalszerzők hasztalan igyekeznek lekottázni. Már mindent megkíséreltek e célból: de mindig csak dallamos zenebona lett belőle, célzásokkal a gyöngyvirágra és a mérsékelt viszonzott szerelemre.

Az igazi májusi dallam mélyebb, s egyáltalán nem érzélgős. Van benne valami a földrengésből. De van benne valami a halál neszéből is. Félelmes hónap. Okos öregek nem szeretik, óvatosan élnek ízeivel, fényeivel és illataival, lehetőleg elbűjnek vagy elutaznak előle. Az asztal varázsosan megterül, füvekkel és kétlábú állattal. De az emberek szíve nehéz és nyugtalan. A májusi ünnep pogány és harsány. Minden lármázik, mondani akar valamit. A levegő már korán megtelik pezsgő, fanyar illatokkal, barbár fényvel, egy ókori ünnep kegyetlen, vakító fényességével. Van májusi öngyilkos, ahogy van májusi gyöngyvirág, májusi rántott csirke. Az ember tehetetlenül menekül e támadás elől a civilizáció bástyái mögé. Májusban nem lehet könyvet írni. Olvasni alig. Minden élet személyes, értelem ellen való támadásnak érzi e sugarakat és illatokat. A májusi napfény kegyetlen és veszedelmesebb, mint az őrjöngő, augusztusi napsütés, amely arany szablyával vagdalkozik maga körül, keleti harcos módjára, vérben forgó szemekkel, eszeveszetten. A május mérgekkel és aranytüvel öl, orgyilkos módra, kivédhetetlenül. Van májusi gutaütés is. A természet nem érzelmes.

E hónap közhelye a szerelem: pontosabban, mint az egészen rossz és egészen jó regényekben, a szerelem és a halál. A természet tüneményeiben van valami kontárságból és a remekműből. Ez a hónap, mikor sok ember riadtan,

kötelességszerűen szerelem után néz, mint ahogy télen hócipőt vásárol vagy nyáron bérletet az uszodába. A májusi szerelem megbízhatatlan. Legtöbbször nem is a személynek szól, hanem az általános közhangulat rémuralmának engedelmeskedik, a májusnak. A májusi szerelemnek szeptemberben hódolattal és mély elcsodálkozással köszönünk vissza. Lehetséges? ... Hol volt a szemünk? ... Májusban minden nő Titánia kissé. Egy napon felébred a varázslatból, megnézi a naptárt, bámulja az imádott számárfejet, csodálkozik.

Emlékezem egy májusra, a tengeren, virág és lomb nélkül, Afrika és Európa között, amikor mindaz, ami szárazföldön nyugtalanítja e titokzatos és pogány hónapban az embereket, a tengerből áradt felém, a fény sugártöréséből, a meleg szélből. Virág nélkül is kegyetlen a világ. Emlékezem májusi reggelekre, gyermekkoromból, mikor a házi kápolnában ministráltunk, Mária oltára előtt, liliumok és pünkösdi rózsák között. E reggelek dallamát hallom néha. Emlékezem egy májusi délutánra, mikor csaknem meghaltam egy nő miatt. Ez már nem történhet meg velem. Tapasztalt vagyok, óvatos. Feltartom arcom a nyers, erjedő májusi fénybe, s behunyt szemmel gondolkodom: "Kár."

Május 3.

Zrínyi Miklós a hadvezér és költő születésnapja

Zrínyi személyiségének hatása az utókorra

Zrínyi példakép volt évszázadokon át, különösen a reformkorban volt népszerű. Az udvarral való szembeszegülése, ellenállása, függetlenségi törekvései, hazafisága, töretlen hite és küzdelmei Kölcseyt, Vörösmartyt is megihlette (Zrínyi dala, Zrínyi második éneke, illetve Zrínyi). Az török áfium... kezdősora - Ne bántsod a magyart! - szállóigévé vált (Gárdonyi, sajátos módon, egyik szereplőjével mondatja ki e mondatot Egri csillagok című regényében).

Szerb Antal azt írja, hogy a hazaszeretet sok formája közül a „legelőkelőbb” Zrínyié: az ő hazaszeretetében ugyanis „az ország szolgálata istentiszteletté szankcionálódik”. Ezt a szinte „misztikus” hazaszeretetet képviselte később többek között Széchenyi, Kölcsey, Vörösmarty, Ady.

Befejezésül álljon itt néhány szép **Zrínyi-idézet**:

„Szegény magyar nemzet, annyira jutott-e ügyed, hogy senki ne is kiáltson fel utolsó veszedelmeden? Hogy senki ne keseredjék megromlásodon? Hogy senki utolsó halállal való küszködéseden egy biztató szót ne mondjon? Egyedül legyek-é én örállód, vigyázód, ki megjelentsem veszedelmedet? Nehéz ugyan ez a hivatal nékem, de ha az Isten az hazámhoz való szeretetem reám tette, íme kiáltok, íme üvöltök, hallj meg engem, élő magyar, ihon a veszedelem, ihon az emésztő tűz! /.../

Weiss Manfréd hadiüzem alkalmazottai által 1939-ben készített, Szivák Mátyás tervezte egyoldalas, vas plakett

„Egy nemzetnél sem vagyunk alábbvalók, és ha kevesen vagyunk is, nem oly kevesen azért, hogy török ebekkel meg ne bánassuk, hogy ily semminek tartott minket.” (Írja ezt Zrínyi, amikor magyar földön a török volt az úr!)

„Nem másra használ eleink tündöklése nekünk, hanem hogy égő szövétneknél, fényes fáklyánál futjuk a mi életünk pályáját, nem lehetünk sötétben, sem mi, sem az mi cselekedeteink; ha jól viseljük magunkat, azoknak fényességénél mindjárt minden ember meglát: ha rosszul, úgy sem kerülhetjük ujjal való ránk mutatást.”

„Magyar vitézeknek dicsőséggel földben temetett csontjai és azok nagy lelkeinek umbrái, az kik egyik világ szegletiről az másikra vitézséggel a magyaroknak, és egyik tengertől a másikig sok száz esztendeig csináltak kard élivel békességes megtelepedést nekik, nem hadnak nékem alunnom, mikor kívánnám, sem henyélnem, ha akarnám is. Igen szeretője vagyok az ő dicsőségeknél, hogy én elmulassam az ő intéseket, kiket nem csak nappalbéli elmélkedésben juttatnak, de még éjszakabeli elmémben is előmben tüntetnek, mondván: ne aludjál, ne keresd a gyönyörűséget; látod e romlott hazánkat, melyet mi annyi vérontással, verésekkel és untalan való fáradsággal nyertünk, oltalmaztunk és sok száz esztendeig megtartottunk: kövesd az mi nyomdokunkat, ne szánd fáradságot, ne szánd véredet, ne szánd életedet”

„...olyan messze estünk mi mostani magyarok a régiektől, hogy ha eljönének mostan más világról azok a mi vitéz eleink, sem mi őket, sem ők minket meg sem ismerhetnének...Csúfsága lettünk a nemzetnek és magunknak, ellenségünknek penig, valahunna jön reánk, prédájává. Miért? A vitézségnek disciplinája meg nem tartásáért, a részegségért, a tunyaságért, az egymásgyűlölésért, és ezer ilyen vétkünkért...”

„...kit kívánok s micsoda nemzetet akarok oltalmamra, azt mondom: a magyart kívánom. Miért? Azért mert ez a legalkalmasabb, legerősebb, leggyorsabb és, ha akarja legvitézebb nemzetség...Azért magyart kívánok oltalmunkra, nem indust, nem garamantát, nem olaszt, sem németet, sem spanyort. Csak jobbítsuk meg magunkat, szabjunk más rendet dolgaiknak, tegyük helyére és méltóságára militarem disciplinam: egy nemzetnél sem vagyunk alábbvalók... ha kevesen vagyunk is”

„Ha magamra maradnék is, legalább nem halok meg gyáva emberként, mert a vallásért és hazáért meghalni a legnagyobb dicsőség, és sokkal nagyobb szerencse, mint ágyban, orvos keze által halni meg, vagy meghülésben és tehetetlenségben pusztulni el. Nem szokatlan az ilyen halál családjában, hiszen ugyanígy halt meg dédapám Szigetvárt, aki a megígért segítség híján inkább akart dicsőségesen meghalni, mint gyáván megmaradni. Ilyen jól felhasznált életet nem kell sajnálni, sem megsiratni.”

Május 5.

Jókai Mór

„A mennyországért sem szabad elárulni Magyarországot.”

„A haza nem oszt ajándékokat, a haza áldozatokat követel.”

„A világ olyanná alakul, amilyenné a fiatalságot nevelik.”

„Én politikához nem értek, (...) de azt tudom, hogy ha egy népet éppen azok hagynak el, akik leggazdagabbak, legnagyobbak, annak okvetlen szegénnyé és kicsinnyé kell lenni.”

„Mindig emlékezz arra, hogy a szép szavak nem mindig igazak, s az igaz szavak nem mindig szépek.”

„Adj a népnek szabadságot: mindent addál neki; tedd rabszolgává: elvetted mindenét.”

„Szegény embernek nagy munka száz forintra vergődni, de egy milliomosnak csekélység másik milliomot szerezni. - Hiába, a pénz is a társaságot szereti.”

„Mindenfelé keressük a magyar nemzetet; kinn Ázsiában, fenn a Jeges-tengernél, hátul az őshistóriában, magasan a fényes rangúaknál, csak ott nem keressük, ahol van: körülöttünk és a mai napon.”

Ásvai Jókay Móric, közismertebb nevén Jókai Mór (Komárom, 1825. február 18. - Budapest, Erzsébetváros, 1904. május 5.) a mindmáig legolvasottabb magyar regényíró, a „nagy magyar mesemondó”, a márciusi ifjak egyike, országgyűlési képviselő, főrendiházi tag, a Magyar Tudományos Akadémia igazgató-tanácsának tagja, a Szent István-rend lovagja, a Kisfaludy Társaság tagja, 1876-tól 1903-ig a Petőfi Társaság elnöke, a Dugonics Társaság tiszteletbeli tagja. Ő volt az első, modern értelemben vett hivatásos prózaírónk, aki írói és szerkesztői munkásságából élt, közéleti szerepeit is íróként viselte. Műveit számos nyelvre lefordították, és világszerte elismeréssel fogadták, nagyra értékelték. Leginkább

a magyar romantika nagymestereként, a nemzet írófejedelmeként emlékezünk rá. Életműve a száznál is több kötetben felidézi a nemzeti múlt egészének látomását, és tanúsítja azt az utat, amelyet a magyar társadalom a nemesi világtól a kibontakozó polgári világig megtett.

Május 7. Anyák napja

Deák Ébner Lajos: Anya gyermekével

„Amerre én jártam, kövek énekeltek,
mert az édesanyám izent a köveknek,
szíve ment előttem előre követnek...”

„Hogyha minden csillag csupa gyémánt volna,
minden tavaszi rügy legtisztább gyöngy volna:
kamatnak is kevés, nagyon kevés volna...
Hogyha minden folyó lelkemen átfolyna
s ezer hála-malom csak zsoldárt mormolna,
az én köszönetem így is kevés volna.” (Mécs László)

„Csókold meg édes anyukádat százszor,
Szorítsd kezét jól, bárhová vezet,
Szívből szeretnek téged talán máshol,
Legjobban mégis anyukád szeret.”
(Lakner Artúr)

„Mi ő nekünk? azt el nem mondhatom,
Mert nincs rá szó, nincsen rá fogalom;
De megmutatná a nagy veszteség:
Ha elszólítná tőlünk őt az ég..."
(Petőfi Sándor)

„És nézni: édesanya alszik e
S álmában megcsókolni a szivét
S érezni, most is rám gondol szive:
Szeretnék néha visszajönni még! (Juhász Gyula)

„A halandóknak adott legédesebb szavak: anya, otthon, mennyország." (William Goldsmith Brown)

„Mert mindenik tükör volt,
Ahonnan láthatám:
Hogy a földön nekem van
Legszeretőbb anyám!"
(Petőfi Sándor)

Ahány levél lengedez
szél ringatta ágon,
ahány harmatcsepp ragyog
fűszálon, virágon
Édesanyám, fejedre
annyi áldás szálljon.
(Móra Ferenc)

Kevés olyan szívmengető ünnep van, mint az anyák napja. Ekkor köszöntjük édesanyáinkat, megköszönve nekik mindazt a sok-sok szeretetet és gondoskodást, mellyel születésünk óta elhalmoztak bennünket.

A hagyomány kezdetei

Az anyák megünneplésének története az ókori Görögországba nyúlik vissza. Tavaszonként kegyelettel adóztak az istenek anyja, Rhea előtt, és vele együtt ünnepelték az édesanyákat. A történelem során később is voltak olyan ünnepek, amelyeken az anyákat is felköszöntötték. A XVII. századi Angliában az édesanyákat az Anya-vasárnapon köszöntötték, mely a húsvétot követő negyedik vasárnapra esett. A családjuktól messze dolgozó szolgálok szabadnapot kaptak, hogy hazamehessenek, és a napot édesanyjukkal tölthessék. A látogatás előtt külön erre a napra ajándékként elkészítették az anyák süteményét.

Május 10.

1843-ban, e napon mutatták be Egressy Béni által megzenésített Szózatot a Nemzeti Színházban

Ha-zád-nak ren - dü-let - le-nül légy hí - ve
ó, ma-gyar! Bölcsőd az s maj - dan sí - rod is,
mely á - pol, s el - ta - kar. A nagy - vi-lá -
gon e - kí - vül nin-csen szá-mod-ra
hely. Áld-jon vagy ver - jen sors ke-ze,
itt él - ned, él - ned, hal - nod kell!

A reformkor legfontosabb és legmaradandóbb hatású zenei eseményeinek színhelye többnyire a pesti Nemzeti Színház volt. Itt mutatták be 1843. május 10-én be Egressy Béni pályadijas zeneművét, a később nemzeti imádsággá vált Szózatot is. Egressy Vörösmarty szavait a zene szárnyára emelve máig ható népszerűséghez segítette a költeményt. A reformkor kedvelt újsága, a Honderű, ezekkel a szavakkal tudósított: „Vörösmarty Szózatára készített legjobb népdalra kitett 20 arany jutalom odaítélése, minden zugaiban megtölté nézővel színházunkat. A nyertes Egressy Béni lőn, kinek is a jutalom a nézőség előtt ünnepélyesen átadatott.”

Május 15.

Az otrantói tengeri csata

„A császári és királyi haditengerészet az egyik leghatékonyabb Habsburg intézmény volt, és külföldön is jó hírnévnek örvendett irányításának gazdaságossága és módszerei miatt, melyekről azt tartották, a viszonylag kevés elköltött pénzből sok értéket állít elő.” (Paul G. Halpern, amerikai kutató)

A csata leírása Horthy Miklós 'Emlékirataim' című könyvéből

A trianoni határokhoz szokott mai eszünkkel szinte elképzelhetetlen, hogy az első világháború végéig magyar tengerészek szolgáltak a Monarchia hadihajóin. Nem is akármilyen teljesítménnyel. Ennek egyik ragyogó példája az otrantói csata néven elhíresült ütközet. Osztrák katonai folyóirat szerint ez az ütközet volt „a legnagyobb csata az Adrián az első világháború alatt.” Egyes vélemények szerint ez a csata volt a Földközi-tenger jütlandi csatája. A részt vevő egységek számát tekintve ugyan elmaradt a jütlandi ütközet mögött, azonban inkább tekinthetjük valódi csatának, mivel jóval összetettebb volt. További érdekessége, hogy a benne részt vevő osztrák-magyar hajók egy kivételével mind magyar építésűek voltak.

A harmadik otrantói csatára 1917. május 15-én került sor a Császári és Királyi Haditengerészet és az antant hadiflottája között. Az Osztrák-Magyar Monarchia hadiflottája, amely szerepet játszott a központi hatalmak balkáni sikereiben 1916-tól tétlenségre volt kárhozható. Az ellenfél a Monarchia hajóinak a Földközi-tengerre kijutását megakadályozandó, valamint a tengeri úton történő ellátás ellehetetlenítése érdekében az olasz csizma sarkánál, az otrantói szorosban műszaki zárat létesített. A tengerzár védelmét elsősorban francia és angol hadihajók látták el. Ennek köszönhetően a császári és királyi hadiflotta nem volt képes jelentős befolyást gyakorolni az első világháború menetére. A tengerzár maga ugyan nem volt túlságosan hatékony, azonban állandó veszélyt és kockázati tényezőt jelentett.

Nagybányai Horthy Miklós vezérhajókapitány a Novara torpedószorosítóján.

A tengerzár elleni támadás ötlete Horthy Miklóstól származott. A csata a Földközi-tenger legnagyobb tengeri ütközete lett, mely egyben a Császári és Királyi Haditengerészet legkiemelkedőbb sikere volt az első világháború során. A mindössze három gyorscirkálóból és két torpedórombolóból álló kis erőcsoportosítás fontos, hadműveleti jelentőségű csapást mért ellenfelére.

Május 21.

Budavár visszafoglalása - 1849

Than Mór: Budavár bevétele - az I. rondella elfoglalása

1849. május 21-én a magyar honvédsereg mintegy a tavaszi hadjáratának csúcspontjaként visszafoglalta Buda várát a császári haderőtől.

A tavaszi hadjárat sikerei hatására Welden tábornagy a cs. kir. fősereggel megindult vissza, a nyugati határszél felé. Buda várában mintegy 5000 főnyi őrséget hagyott hátra Hentzi vezérőrnagy vezetésével. Ekkor a magyar hadvezetés előtt két lehetőség állt. Az egyik lehetőség szerint tovább kellett volna üldözni az osztrák sereget és Bécs ellen vonulni. Komárom felmentése után Görgey és Bayer József vezérkari főnök is tovább akart támadni. A másik lehetőség: Komárom alól visszafordulni és Buda várát visszafoglalni. Ez utóbbit indítványozta Klapka György. Buda bevételét kérte politikai okokból Kossuth is. Történészeink azóta is vitatják, hogy melyik lett volna helyesebb döntés. Mindenesetre a szabadságharc politikai és katonai vezetői - parázs vita után - Buda visszafoglalását tűzték ki célul, és ez az elképzelés felelt meg a közvélemény várakozásának is, hiszen a főváros az ország szuverenitásának szimbóluma volt. Az erőviszonyok ismeretében az ostrom indokoltabb volt, mint a támadás folytatása. A Bécs előterében álló cs. kir. hadsereg május 1-jén 75 663 főt számlált, Görgey erői április 23-án a Pestnél álló csapatokkal együtt 45 372 főt tettek ki. Mások véleménye szerint az ostrom árom hete végzetes késedelmet jelentett, mert ezalatt az orosz cári hadsereg megkezdte a magyar szabadságharc elleni támadás előkészítését. Persze egy Bécs elleni katonai akció esetén is kétséges lett volna a végső siker (de még a részleges is). Mindenesetre a tavaszi hadjárat folytatásaként kivívott bécsi győzelemmel megnyílhatott volna a lehetőség egy jobb pozíciójú tárgyalás eredményeként egy kompromisszumos kiegyezés elérésére.

A magyar sereg zöme május 4-én érkezett a fővároshoz, létszáma mintegy 31 ezer főt tett ki. Kmetty György hadosztálya még aznap rohamot kísérelt meg a vár ivóvízellátását biztosító vízmű sáncai ellen, de visszaverték, s a magyar tüzérség is

hiába lőtte kis kaliberű tábori lövegeivel a Sváb-hegyről és a Nyárs-hegyről a vár falait. Kiderült, hogy a védők erejét alábecsülték, a remélt gyors és látványos győzelem elmaradt.

A módszeres ostrom május 12-én kezdődött, amikor megérkeztek a nehéz ostromágyúk, amelyeket a fővezér Görgei Artúr hozatott Komáromból. A hadsereg tüzérparancsnoka, Psotta Móric alezredes irányításával megkezdődött a réstörő és az ezt fedező ún. leszerelő ütegek helyének előkészítése és fedezéket készítettek a tábori ütegeknek is. A védők figyelmét a gyalogság látszattámadásaival terelték el és időről-időre lőtték a várat.

A budai várórség parancsnoka, Heinrich Hentzi tábornok nehézágyúival kíméletlenül lőni kezdte Pestet, a katonai szempontból értelmetlen bombázás sok civil életét követelte és porig rombolta a pesti Duna-sort. Május 16-án reggel megszólaltak a magyar sereg ostromágyúi is, amelyek hatalmas rést törtek a várfal nyugati és délnyugati részén, a Fejérvári kapu környékén. 17-ére virradóra a honvédsereg támadásra indult, de a még túl magasan levő résen át nem tudott behatolni a várba.

A döntő roham május 21-én hajnalban kezdődött, először hajnali négy óra körül az I. hadtest a Krisztinaváros felől támadó csapatai jutottak be a várba. A Szent György térrel szemközti falakat egy önkéntesekből álló század mászta meg, majd a 47. honvédszászlóalj katonái is benyomultak a várkertbe, ahol a velük szemben álló olaszok letették a fegyvert. A támadás visszaverésére induló Hentzit halálos lövés érte, katonáit szuronyroham vetette vissza.

A Budavárat elfoglaló szabadságharcosok tiszteletére állított Honvéd-szobor

Ezzel egy időben a Bécsi kaput és a Vérmező felé eső sarokbástyát támadó III. hadtest is betört, nem sokkal később a Kmetty-hadosztály elfoglalta a vízivárosi vízmű sáncait. Hentzi helyettese, Alois von Alnoch ezredes megpróbálta felrobbantani az aláaknázott Lánchidat, de csak ő vesztette életét, a híd alig rongálódott meg. A királyi várba visszavonult császári csapatok reggel hét órakor letették a fegyvert.

Bár a védők erejét alábecsülték, a mindössze 17 napig tartó ostrom során a győzelem első erejű volt. Az ostrom során a császári sereg négy zászlóalját veszítette el (került hadifogságba). Ezek közül kettő olasz légénységű sorászlóalj, a másik kettő pedig horvát légénységű határőrszlóalj volt, akik csak akkor tették le a fegyvert, amikor már kilátástalan volt a helyzetük. A győzelem 370 magyar honvéd életét követelte, 670-en sebesültek meg. 248 löveg és több ezer gyalogsági fegyver jutott a magyarok kezére.

A sikeres ostrom emlékére 1992-től ezen a napon ünnepeljük a Magyar Honvédség Napját.

Május 31.

Útjára indul az aranyvonat

1938. május 31-én indult országjáró körútjára az Aranyvonat. Három éven át pontos menetrend alapján összeállított útvonalon vitte magával a Szent Jobbot, a lehető legtöbb magyar települést felkeresve.

1938 kétszeresen is szentév volt Magyarországon. Egyrészt a 34. eucharisztikus világkongresszust Budapest rendezte. A rendszeresen megrendezett, világméretű eseménysorozatnak célja az oltáriszentség megismerésének és tiszteletének elmélyítése. Ebben az évben a kongresszus politikai töltete is megnőtt. Ugyanis a résztvevők többsége - kimondva, kimondatlanul - úgy vélte: a budapesti ünnepek a lelki élet elmélyítése mellett politikailag a német nácizmus ellen irányulnak. Mindez annyira jól érzékelhető volt, hogy Hitler megtiltotta a német katolikusok részvételét. De ugyanakkor a másik fő ellenség, a "pogány" bolsevizmus felé is volt nyilvánvaló üzenete. Másrészt ebben az évben a magyarság nagyszabású ünnepsorozatban emlékezett meg Szent István apostoli királyunk halálának 900. évfordulójáról is. E két esemény gyakran szorosan összekapcsolódott, egymást szervesen egészítették ki az állami és az egyházi, a nemzeti és a keresztény mozzanatok. A két ünnep közös csúcspontja a Szent Jobb országlátása volt, amely összekapcsolta a központi és a regionális ünnepeket és a felekezetek fölé emelkedve a nemzeti egységre való törekvés jelképe lett. A Szent Jobbot korábban

minden évben csak egy napon, Szent István király napján hordozták körül Buda várában. A magyarok ide zarándokoltak hozzá. Csak 1938-ban, a szent király halálának 900 éves jubileumán határozta el a magyar katolicizmus, hogy ünnepi menetben viszi körül az országban. De történelmileg is nagy jelentőségű már az első útja Esztergomba, amikor az Aranyvonat ünnepségein Pacelli bíboros, pápai legátus, a későbbi XII. Piusz pápa is részt vett. A Felvidék, majd Kárpátalja visszahódításakor odament a Szent Jobb azok közé, akik több mint két évtizeden át el voltak zárva attól, hogy Buda várába mehessenek. Erdély felszabadulása után pedig első útja a kereszténység első hősi védelmezőjének sírjához vezetett. A Szent István emlékévként 1938. május 30-án - ezen a napon találták meg 1084-ben az eltűnt Szent Jobb ereklyét egy bihari községben - ünnepi szentmisét celebráltak. A Szent Jobb körmenet után átvonultak az Országház elé.

Szent Jobb plakát

vitéz Vankó József munkaanyaga

MÁJUS

egyházi rész

Május – régi korokban

Jankovics Marcell: Jelkép-kalendárium (részlet)

A latin Maius hónapot Ovidius szerint a meglelt korúak (maiores) tiszteletére nevezték volna el. Valószínűbb azonban, hogy a régi római Maia istennő vagy férfi párja Maius volt a névadó. A görögöknél Maia a pleiászok egyik csillaga volt, Zeusz szeretője, és a főistennek együtt töltött éjszakák eredményeként Hermész (latin Mercurius) anyja. Ez a planétaistenfi

az asztrológia májusi Ikrék jegyében van „otthon”. (Általánosságban elmondható, hogy a 7 pleiászt, a Pleiades 7 csillagát a görögök – de mások is – kapcsolatba hozták a 7 planétával. Ennek nemcsak az volt az oka, hogy a csillagzat szabad szemmel látható csillagainak a száma megegyezett a szabad szemmel látható planétákéval, hanem a helye is: a Nap, a Hold és a bolygók rendszeresen áthaladnak rajta.) A csillagkép olümposzi védnöke ugyanakkor Apollón volt. Ők hárman egy vidám regében együtt is szerepelnek. Ez az isteni tolvaj Hermész első csínytevéséről szól, aki még azon a napon, hogy megszületett, ellopta bácsikájának, Apollónnak 50 (!) marháját – a hónap első kétharmadában még a Bika havában járunk –, aztán, mint aki jól végezte dolgát, visszabújt a pólyába, Maia ölébe. A görög maia „anyácskát”, „dajkát”, „bábát”, a dór nyelvjárásban „nagyanyát” jelentett, s abból kiindulva, hogy az istennő a 12 olümposzi egyikének volt az anyja, fel kell tételeznünk, hogy neve magának a Nagy Istennőnek egyik megszólítása volt. Maia a növekedés és a szaporulat felett bábáskodott, s a május valóban a növekedés hónapja. Bizonyos értelemben Ovidius fején találta a szöveget, hisz maior, maius a latin magnus, „nagy” melléknév közép- és felsőfoka, és a növekedést fejezi ki.

A hónap régmúltjába pillantva, a május mindenütt a nyár aggodalmas adventjének tűnik, aminek a jövő termésként féltése volt az alapja. Május az ókorban Európa-szerte engesztelő és tisztító szertartások böjtös időszaka volt (Hermész marhalopása szimbolikus utalás lehet erre is). Rómában tilos volt ekkor új ruhát ölteni, házasságot kötni, és házaseletet élni, ekkor takarították ki a templomokat, mosták le az istenszobrokat, mintha csak a hónap előkészület lenne a nyárközépi nagy ünnepekhez. (Hasonló tilalmakkal találkozunk az egykorú zsidó vallási előírásokban is.) A legjellegzetesebb római ünnep a 9-én, 11-én és 13-án tartott Lemuria: a „holt lelkek” (Lemures) engesztelőnapjai. Illó folytatása volt az Argei ünnep. Ennek bevezetőjeként március Idusát követően, Róma területén felállított alkalmi szentélyekben szalmából és kákából font bábokat helyeztek el (görög: argeiész = „fehér”, argeó = „ünnepel” „szántóföldről van”, „parlagon hever”, argiasz = „pihenés”, „szünet”). Május 15-e után ezeket a Vesta-szüzek főpapi segédlettel ünnepélyesen a Tiberiszbe vetették jelképes emberáldozatul. Május 23-án Flora istennőt köszöntötték a rózsák fesztiváljával. Május végén, többnyire 29-én kezdődött a „földszentelés” ünnepségsorozata: az Ambarvalia, a Robigaliára emlékeztető mezőjáró körmenettel, állatáldozattal és vészelhárító varázslatokkal.

Május – Mária hónapja

Május a hagyományosan Máriának szentelt hónap. E jámbor szokással már a középkori misztikusoknál is találkozunk, ám virágkorát a 18. század végén élte Itáliában. A májusi ájtatosságok kezdetét 1785-re lehet pontosítani, amikor Alfonso Mozzarelli olasz jezsuita atya kiadott egy könyvet májusról, mint Mária-hónapról. Május a tavasz, a virágok, a szépség ünnepe és Mária a teremtett világ legszebb virága, akinek szépsége a mai embert is lenyűgözi.

A Mária-hónap a II. Vatikáni zsinat reformjával radikális változást ért meg. Korábban a hívek papjaikkal délutáni ájtatosságra, litániára gyűltek egybe. Az esti mise bevezetésével a hangsúly áttolódott ezekről a nem szigorúan liturgikus szertartásokról a liturgia ünneplésére.

Ma már a május legtöbbször a húsvéti időszak keretébe illeszkedik. Következésképpen a húsvéti keresztségből kiindulva 30 napon át előre és egyre magasabbra emelve tekintetünket haladunk a hónapot lezáró ünnep felé, amely a világegyház naptára szerint a vizitáció, Mária Erzsébetnél tett látogatásának ünnepe. Ma már nem elsősorban Mária-tiszteletéről beszélünk, hanem Mária társjelenlétéről, hiszen Mária az egyház szívében helyezkedik el, Ő az emberiség és a népek Édesanyja. Mária hozzánk tartozik, azokhoz, akik a helyes úton járnak, de azokhoz is, akik letértek róla. Mindannyian a Boldogságos Szűzanyára emeljük tekintetünket ebben a hónapban, mert ő segít bennünket abban, hogy szeretetközösséget teremtsünk. Az ima, az áldozathozatal, a felajánlások segítsék lelki utunkat ebben a Máriának szentelt hónapban, hogy a szeretet konkrét cselekedetei által a megbékélés és a kiengesztelődés eszközei lehessünk ebben az erőszak által megjelölt mai világban. VR/MK

05.01.

Szent József, a munkás

Május 1-je Szent József, a munkás liturgikus emléknapja Egyházunkban. Az emléknapot XII. Piusz pápa vezette be 1955. május 1-jén.

József, a Boldogságos Szűz jegyese, a Megváltó nevelőapja foglalkozását tekintve ács volt – egyszerű, kétkezi munkás. Ezért tekintünk rá úgy mint a munkások védőszentjére. Emellett az ácsok, a favágók, az asztalosok, a kézművesek, a keresztény házasságok és családok, az üldözöttek és a jó halál, valamint a katolikus egyház patrónusa. Életéről hosszabban csak a két gyermekségtörténet szól Máté és Lukács evangéliumában. Eszerint József Názáretben lakott, „Dávid házából és nemzetségéből származott” (Lk 2,4). A fiatal, szintén dávidi származású Mária jegyese lett. Mindkét evangélium úgy mutatja be Józsefet, mint aki az apa helyén áll a Megváltó életében. Lukács többször nevezi őt Jézus atyjának. Az Úr József mellett dolgozott, megtanulta tőle az ácsmesterséget. Szent József a mindennapok hallgatag szentje. Nem hagyott nekünk hátra semmilyen bölcsességet. Csendben, hallgatva élte le életét a Megváltó mellett. A hagyomány úgy tartja, hogy hűségéért és „hallgatásáért” cserébe a legnagyobb ajándékot kapta: ahogy életében, úgy halálakor is jelen voltak Jézus és Mária. Egyetlen ember sem halt meg olyan szépen, hogy szemei előtt voltak Isten és az Ő anyja.

Részlet II. János Pál pápa Redemptoris custos kezdetű apostoli buzdításából:

„Amiként a názáreti család az üdvösség és szentség rendjében az emberi családok példaképe, hasonlóképpen elmondhatjuk ezt Jézus munkájáról is, melyet József, az ács oldalán végzett. Korunkban az Egyház azzal kívánta kiemelni ennek a jelentőségét, hogy május hónap első napjára helyezte munkás Szent József liturgikus emléknapját. Az evangéliumban nagy becsületnek örvend az emberi munka, különösen, ha azt kézzel végezték. A munka együtt lépett be a Megtestesülés misztériumába Isten Fiának emberségével, sőt sajátos módon részesült a megváltásból. József, munkapadjának köszönhetően, amelyen Jézussal együtt végezte tevékenységét, az emberi munkát is közelebb vitte a megváltás titkához. [...] »Szent József a példaképe azoknak az alázatosoknak, akiket a kereszténység nagy célokra rendel... Ő

annak a bizonyítéka, hogy nincs szükség rendkívüli dolgokra ahhoz, hogy az emberek Krisztus jó és hiteles követői legyenek, csak általános, emberi, egyszerű, de igaz és hiteles erények szükségesek.« (VI. Pál, Párbeszéd (1969. március 19.): Insegnamenti, VII (1969), p. 1268.)”

05.02.

Alexandriai Szent Atanázra, más néven Nagy Szent Atanázra emlékezünk liturgikus emléknapján, május 2-án.

Atanáz Alexandriában született 298 körül. Gyermekként megélte Diocletianus császár borzalmas keresztényüldözését. Ez adta jellemének azt a hajthatatlanságot és szilárdságot, amelyet később ellenfelei megemlítettek róla. Tanulmányairól nem sokat tudunk. Nazianzi Szent Gergely ezt írta: „Csak kevés időt fordított tanulmányokra, de éppen eleget ahhoz, hogy ne legyen tudatlan.” Atanáz beszámolt arról, hogy tanítói közül néhányan az üldözés áldozatai lettek. Írásai arról tanúskodnak, hogy jól ismerte Platón, Arisztotelész, Homérosz írásait és az újplatonizmus tanítását. Fiatalkorában találkozott a sivatagi szerzetesekkel és Remete Szent Antallal, tőlük tanult önfegyelmet és önmérsékletet. Élete folyamán többször talált menedéket a sivatagi szerzeteseknél. Aszketikus élete később kivívta ellenségei tiszteletét is. Fiatalon lett Alexandrosz alexandriai pátriárka titkára. Már az ariánus vita előtt írt két művet, A pogányok ellen és Az Ige megtestesülése címmel, melyekben vallotta az egylényegűséget. Alexandrosz 321-ben kiadott egy arianizmust elítélő enciklikát, amely stílusa és tartalma szerint valószínűleg már Atanáz munkája volt. Diakónusként kísérte Alexandroszt az első Niceai Zsinatra, ahol győzött az ortodox krisztológia, amely szerint a Fiú egylényegű az Atyával. 328-ban Alexandria püspökévé választották Atanázt; haláláig betöltötte ezt a tisztséget. Ugyanabban az évben Nagy Konstantin római császár véget vetett Arius száműzetésének. Az ariánusok és a meletianusok nem fogadták el az első Niceai Zsinat határozatát, és azzal vádolták Atanázt, hogy zsarnokként viselkedik velük. 335-ben, az első Türoszi Zsinaton Nikomédiai Euszebiosz és társai követelésére Atanáznak le kellett mondania püspöki hivataláról. Azután a két párt találkozott a császárral Konstantinápolyban, és azzal vádolták Atanázt, hogy meg akarja akadályozni a Rómába irányuló egyiptomi gabonabevitelt. Ekkor a császár száműzte őt Trierbe. Atanáznak így volt lehetősége terjeszteni a niceai hitvallást nyugaton, de főleg Trierben, majd később Rómában is. Itt azt a szerzetesi eszményképet is átadta, amit Egyiptomban, Remete Szent Antaltól tanult.

A császár halála után, 337-ben visszahívták Alexandriába a száműzött püspököket, de 341-ben Atanáznak ismét el kellett hagynia városát. Rómában és Aquileiában élt. Római tartózkodása alatt jó kapcsolatokat ápolt I. Gyula pápával és a római klérussal. Flavius Iulianus császár rendelettel visszahívta püspöki székébe Atanázt, aki 362. február 21-én tért vissza Alexandriába. 362 tavaszán vagy nyarán szinódust hívott össze a városban, amely az Egyház egységével, az arianizmus elutasításával, a Niceai Zsinat hitvallásával, Isten egy vagy három személyének kérdésével, Jézus emberi természetével és a Szentlélek istenségével

foglalkozott. A szinódus vitáját a Tomus ad Antiochenos című munkájában összegezte – ez a mű kulcsszerepet játszott a későbbiekben a Szentháromság körüli teológiai vitákban. Az ariánusok meg-megújuló támadásai miatt Atanáz legalább ötször kényszerült száműzetésbe, erre utal az Athanasius contra mundum (Atanáz az egész világ ellen) szólás. A kedvezőtlen körülmények ellenére Atanáz sokat írt. Műveiben hiányos az adatok rendezése, sokszor ismételte önmagát, eltért a tárgytól. Munkái elsősorban teológiai szempontból jelentősek. Bár nyugati száműzetésének éve alatt megtanult latinul is, körleveleit mégis görög és kopt nyelven adta ki. Megírta Remete Szent Antal életét; a keleti és a nyugati kereszténység szerzetesei egyaránt ihletet merítettek a sivatagi szent hagiográfiájából. A már említett Tomus ad Antiochenoson kívül Atanáz még négy beszédet írt az arianizmus követői ellen. Az Ószövetségről írt kommentárjai, a Tisztasági fogadalomról, a Szeretetről és önfegyelemről, az Egészségről és betegségről című írásainak csak részletei maradtak fenn. A hagyomány neki tulajdonítja az úgynevezett Szent Atanáz-féle hitvallást (Quicumque vagy Symbolum Athanasianum vagy sancti Athanasii), ám ez valójában máig vitatott eredetű. Atanáz volt az első, aki 367-ben a 39. számú húsvéti levelében kanonikusnak jelölt 27 újszövetségi iratot. Ez a felsorolás a mai napig érvényes 373. május 2-án halt meg Alexandriában. A római naptárba 1550-ben vették fel ünnepét. Még életében elnyerte „az Egyház oszlopa” és „az ortodoxia atyja” kitüntető elnevezéseket. Atanáz a migrénes fejfájásban szenvedők védőszentje.

05.03.

Szent Fülöp és Szent Jakab apostolok

Az evangéliumok és Az apostolok cselekedetei nem beszélnek bőven sem Fülöpről, sem Jakabról. Az apostolnévsorok (Mt 10,3; Mk 3,18; Lk 6,14–15; ApCsel 1,13) Fülöpöt az ötödik, Jakabot, Alfeus fiát a kilencedik helyen nevezik meg. Szent János evangéliuma szerint (1,43; 12,21) Fülöp a két testvérhez, Andráshoz és Péterhez hasonlóan a Galileai-tó mellől, Betsaidából származott. Keresztelő Szent János tanítványa volt. A meghívás elbeszélésén kívül Szent János még három alkalommal emlékezik meg róla: a kenyérszaporításnál, Jeruzsálemben, amikor a pogány görögök látni akarják Jézust, valamint az utolsó vacsora történetében. Későbbi hagyomány szerint Fülöp három, próféta tehetséggel megáldott lányával együtt a kisázsiai Hierapoliszban élt, ott is halt meg. Domitianus császár idejében keresztre feszítették. Az apostolok sorában a 13. század elején még szakáll nélkül, ifjúként, később hosszú szakállal ábrázolták. Attribútumai: a 12–13. századtól kereszt, mely a késő gótikában T-formájú vagy kettős kereszt is lehet, ritkábban kő vagy tál, melyen kígyó tekereg. Jakabot, Alfeus fiát az apostolok névsorán kívül sehol sem említi meg az Újszövetség. Kérdéses, hogy azonosítható-e a „kisebb Jakabbal”, akinek anyját Márk Jézus kereszthalálának tanúi között megnevezi (15,40). Az újabb katolikus szentírástudomány arról sincs meggyőződve, hogy azonos az Újszövetségben többször említett Jakabbal, az „Úr testvérével” (Mt 13,55), aki Jeruzsálemben Jánossal és Péterrel az Egyház oszlopa lett (Gal 2,9; vö. ApCsel 15,13–21; 21,18–25). Miután Péter elhagyta Jeruzsálemet (ApCsel 12,17), ez a Jakab állt a jeruzsálemi egyház élén (vö. Gal 1,19; 2,9.12), és az apostoli zsinaton vezető szerepet töltött be. Ő fogalmazta meg az apostoli határozatokban foglalt fenntartásokat. Az

szintén kérdéses, hogy Jakab levelének írója azonosítható-e Alfeus fiával az apostolok sorából. Utoljára az ApCsel 21,18 említi. Jóllehet a zsidó keresztényektől elvárta a mózesi törvények megtartását, elismerte a keresztények szabadságát a törvényt illetően. A pogányok iránt türelmes magatartást tanúsított. A zsidók körében, akik közül sokakat megtérített, nagy tekintélye volt. A hagyomány szerint 62-ben szenvedett vértanúságot. II. Ananosz főpap fölbujtására megkövezték és a jeruzsálemi templom párkányáról a mélybe taszították; egyik megkövezője ványolórúddal sújtotta fejbe. A közelben temették el, a Kidron völgyében. Az örmény hagyomány szerint sírja az apostoli örmények jeruzsálemi székesegyházának főoltára alatt van. Jeruzsálemben ereklyéi megtalálása napján, december 1-jén és az ereklyék átvitele évfordulóján, május 25-én ünnepelték. Keleten december 28-án emlékeztek püspökké szentelésére, október 23-án pedig egy konstantinápolyi templomának felszentelését ülték. Nyugaton március 15-én halála napjára emlékeztek, május 1-jén pedig a római Tizenkét apostol-templom fölszentelési ünnepén emlékeztek rá Fülöp apostollal együtt.

05.04.

Szent Flórián a magyar tűzoltók védőszentje

Florianus római katonatiszt volt Noricum földjén, a mostani Felső-Ausztriában. A III. században halt vértanúhalált keresztény hitéért: malomkővel a nyakában az Enns folyóba vetették. Az árvizek és tűzvészek ellen védő szent tisztelete főként Bajorországban, Ausztriában és Magyarországon terjedt el.

Florianus (neve „virágzót” jelent) magas rangú katonatiszti családból származott, a császári hadsereg tisztje volt. Mint sok más katona, ő is keresztény lett. Diocletianus császár uralkodásakor, a keresztényüldözés idején, 303-ban Flórián megtudta, hogy az Enns-parti Laureacumban (ma: Lorch) elfogtak negyven keresztényt. Útra kelt, hogy segítségére legyen a foglyoknak. Mielőtt beért volna a városba, önként megvallotta keresztény hitét. Elfogták, megbotoztatták, és arra ítélték, hogy nyakában malomkővel az Enns hídjáról lökjék a folyóba. Az ítéletet 304. május 4-én hajtották végre. Holttestét a legenda szerint egy sas őrizte; később egy Valéria nevű özvegy kiemelte a vízből és eltemette. A sír fölé templomot építettek, mely a bencések, majd a lateráni kanonokok gondozásába került. Körülötte épült ki a Linztől délre fekvő mai híres kegyhely, St. Florian. Tisztelete elsősorban Ausztriában és a környező országokban virágzik a késő középkor óta. A tűz és árvíz ellen hívták segítségül a szent nevét. A legenda szerint Flórián még gyermek volt, amikor imádságára csodálatos módon kialudtak egy égő ház lángjai; így a tűzzel dolgozók – tűzoltók, serfőzők (a sör egykori tréfás szegedi neve: flóriánvíz), fazekasok, kovácsok, pékek, kéményseprők – védőszentje lett. Neve napján népszokásai is a tűzzel kapcsolatosak. Ünnepe a kemencében nem égett tűz. Egyes falvakban ekkor kenyeret sem sütöttek, a kovácsok nem dolgoztak. A XVII. századtól kezdve (az osztrák barokk, később a katolikus német bevándorlások együttes hatásaként) alig van olyan magyar helység, ahol Szent Flórián képét vagy szobrát meg ne találhánk templomokban, házakon, utak mentén. Katonaruhában, égő házzal ábrázolják, melyre dézsából vizet önt. Tűzvész ellen Flórián-szobrot helyeztek a házak homlokzatára, serfőző

műhelyek bejárata fölé. A régi templomok és városi középületek tornyában őrzött tűzharang leggyakrabban Flórián nevét viseli, és bizonyos meghatározott időpontokban az ő tiszteletére szólalt meg. Számos Flórián-emlékkel találkozhatunk a barokk Pestbudán is: ilyen a Fő utcai Flórián-kápolna; a tabáni tűzvészre emlékeztet a tabáni templom egyik mellékoltárán látható fogadalmi kép; a képen Flórián, mellette angyal önt vizet a lángba borult Budára. Tűzvész után, illetve tűzvész ellen hazánkban számos helység tett fogadalmat a barokk időkben Flórián tiszteletére. Szombathelyen a XVII. század első felében nagy tűzvész pusztított. Ezért a város Flórián oltalmába ajánlotta magát, és fogadalmat tett, melyet a szombathelyiek a legutóbbi évtizedekig megtartottak. „Legelsőbben minden városi ember azon Szent Flórián estét fogja megböjtölni és azon nap estvén vecsernyére minden ember elmenjen isteni szolgálatra. Szent Flórián napját pedig minden ember megülje...”.

05.07.

Boldog Gizella királyné

Gizella bajor hercegnő, II. Henrik bajor herceg és Gizella burgundiai hercegnő leánya, II. Henrik német-római császár húga, 980 körül született Passauban. A mélyen hívő Gizella kolostorba akart lépni, ám amikor Géza fejedelem 995-ben megkérte kezét fia számára, Szent Adalbert püspök biztatására beleegyezett a házasságba. A főpásztor megértette vele, hogy jobban tetszik Istennek, ha közreműködik egy nép megtérésében, mint ha kolostori elvonultságban él. A tervezett házasságot a bajor hercegnő nagynénje, Gerberga apátnő ellenezte: helytelenítette, hogy unokahúgát politikai okok miatt veszélynek tegyék ki a „barbár herceg” oldalán; hiába utaltak arra, hogy István már jó keresztény, és ígéretet tett egész népe megtérésére. Végül Henrik meghívta Istvánt Bajorországba, aki már az első találkozásnál lefegyverezte az apátnőt előkelő, udvarias és őszinte viselkedésével. Gerberga azonban a krónikás szerint még egy utolsó próba elé állította őt: hosszú ideig halogatta a találkozást István és Gizella között, majd úgy rendezte, hogy István a kolostorkertben lássa meg először Gizellát, aki éppen térden állva imádkozott egy szobor előtt. Tudni akarta, hogyan viselkedik a „barbár”. István félretette fegyverét, észrevétlenül Gizella mögé lopózott, meghajolt a szobor előtt, és mozdulatlan maradt, míg Gizella be nem fejezte ájtatosságát. Önuralmával Gerberga utolsó ellenállását is megtörte. István és Gizella esküvőjét 996-ban tartották német földön, ezt követően Gizella követte urát Magyarországra. Gyermekük közül csak Imre herceg érte meg a felnőttkort.

05.13.

Fatimai Boldogságos Szűz Mária

1917. május 13-án egy Cova da Iria („Béke völgye”) nevű helyen, a portugáliai Fatima közelében három pástorgyermek, a tízéves Lúcia Santos és unokatestvérei, a kilencéves Francisco és a hétéves Jacinta Marto egy asszonyt pillantottak meg, aki ragyogóbb volt, mint a nap. Az Asszony imádságra buzdította a gyerekeket, és arra kérte őket, hogy minden hónap 13-án jöjjenek el Cova da Iriába. A gyermekek teljesítették a kérést, és június, július, szeptember és október 13-án ismét megjelent nekik a Szent Szűz. (Augusztusban 19-én

történt a jelenés, mivel 13-án a gyerekeket kihallgatás miatt fogva tartották.) A júliusi jelenés alkalmával a gyerekek látomást kaptak a pokolról. A Szűzanya ekkor kérte először, hogy ajánlják fel Oroszországot az ő Szeplőtelen Szívének. E följánlást XII. Piusz végezte el 1942-ben, majd VI. Pál 1964-ben megismételte. A jelenések híre gyorsan terjedt, és az utolsó alkalommal, 1917. október 13-án mintegy 70 ezer ember volt jelen Cova da Iriában. Ekkor történt a híres „napcsoda”: a nap megnagyobbodott, forogni kezdett, majd úgy tűnt, rázuhan a földre. „Ott álltunk, lángolva abban a fényben, ami Isten, és nem égtünk el. Milyen az Isten! Nem lehet elmondani. Igen, mi ezt soha nem tudjuk elmondani.” A jelenések során a Szűzanya titkokat bízott a pásztorgyerekekre. Lúcia sokáig nem beszélt ezekről, majd az 1940-es években püspöke utasítására leírta a titkokat. A három titok közül az első a pokol látomása és azoknak a büntetéseknek a jövendölése, melyek a világra várnak, ha nem hallgat Mária intésére; a második titok Mária Szeplőtelen Szíve tiszteletének kinyilatkoztatása, mely reménycsillag a világ békéje és a lelkek üdvössége számára. E titkokat 1942-ben hozták nyilvánosságra. A harmadik titkot Lúcia nővér 1959-ben egy zárt borítékban eljuttatta XXIII. János pápának, aki elolvasása után úgy döntött, hogy nem tárja fel annak tartalmát. Nyilvánosságra hozataláról II. János Pál pápa határozott 2000-ben. Részlet a titokból: „[...] láttunk egy fehérbe öltözött püspököt, akiről úgy éreztük, hogy ő a szentatya. [...] ment botladozó léptekkel [...], fölérve a hegy tetejére, térdre borult a nagy kereszt lábánál, és egy csoport katona löfegyverekkel és nyíllal tüzelve rá, megölte őt.” II. János Pál ellen 1981. május 13-án követtek el merényletet a Szent Péter téren. A fatimai jelenések első napja és a merénylet időpontja közti egybeeséssel kapcsolatban így nyilatkozott: „Nem tudom, ki adta a fegyvert a gyilkos kezébe, de azt tudom, hogy ki térítette el a golyót, egy láthatatlan kéz, egy anyai kéz irányította.” Egy évvel a merénylet után a szentatya Fatimába zarándokolt, hogy hálát adjon a Szűzanyának. A lövedéket, mely megsebesítette, ma is a fatimai Mária-szobor koronájában őrzik. A Szent Szűz kérésének eleget téve II. János Pál pápa 1984-ben felajánlotta Mária Szeplőtelen Szívének az emberiséget. Francisco és Jacinta gyermekként hunytak el 1919-ben és 1920-ban, II. János Pál pápa harmadik fatimai útján, 2000. május 13-án avatta őket boldoggá, Ferenc pápa 2017-ben, az első fatimai jelenés 100. évfordulóján szentté avatta őket. Liturgikus ünnepük: február 20.

05.21.

Urunk mennybemenetele

A húsvét utáni 40. napon ünnepli az Egyház, az V. század óta, Urunk mennybemenetelének napját. Ez csütörtökre esik. Áldozócsütörtök liturgikus ünnepét több országban, így Magyarországon is a következő vasárnapon tartják. Húsvét 7. vasárnapjával, illetve a rá következő héttel befejeződik a húsvéti ünnepkör, amely pünkösdig tart. E hetekben az Egyház Jézus Krisztus kereszthalálára, feltámadására és végül dicsőséges mennybemenetelére emlékezik. Jézus valójában húsvétkor már testében is megdicsőülve átment az Atyához, de negyven napon át megjelent az apostoloknak, hogy megerősítse őket hitükben; megmagyarázza nekik az ószövetségi Írásokat, a róla szóló jövendöléseket. Jézus feltámadásával átment az új, isteni létrendbe, nem tért vissza ebbe az életbe: a jelenések az

Úr csodatételei, leereszkedései (pl. amikor az apostolokkal eszik, vagy a hitetlen Tamásnak megmutatja oldalsőbét). Lukács evangéliuma végén röviden leírja Jézus mennybemenetelét: Jézus itt búcsúbeszédében mondja: „Meg volt tehát írva, hogy a Messiásnak szenvednie kell és harmadnapon halottaiból föl kell támadnia. Nevében megtérést és bűnbocsánatot kell hirdetni, Jeruzsálemtől kezdve minden népnek. Ti tanúi vagytok ezeknek. Én pedig elküldöm rátok Atyám megígért ajándékát.” A Szentlélek majd megnyitja elméjüket, hogy megértsék az Írásokat. Csakugyan, pünkösdkor minden világos lesz az apostolok számára, ahogy Péter beszédeiből láthatjuk. Lukács evangélista az Apostolok Cselekedetei elején, ahol folytatja Jézus üdvözítő művének hatástörténetét, hosszabban, szemléletesebben írta le az Olajfák hegyi mennybemenetelt. Jézus előbb küldetést ad apostoloknak, hogy az elküldendő Szentlélek erejében hirdessék az egész világon az örömhírt. „E szavak után szemük láttára fölemelkedett és felhő takarta el szemük elől. Miközben merően nézték, miként száll az égbe, egyszerre csak két fehér ruhás férfi termett mellettük: „Galileai férfiak, szólították meg őket, mit álltok itt égre emelt szemekkel? Ez a Jézus, aki közületek fölment a menybe, úgy jön el ismét, ahogy szemetek láttára mennybeszállt.” E szemléletes leírás értelmét kell megragadnunk: Jézus megdicsőülése, átmenete az Atyához a másik létrendbe már feltámadásával megtörtént. Most végleg eltűnik az apostolok szeme elől. Valójában nem úgy emelkedik fel az égbe, mint ahogy a helikopter felszáll. Ma már tudjuk, hogy a felhők felett nyílik a világűr, amelyet az űrhajósok bejárnak. Isten nem ott fenn „lakik”, a felhők feletti „égben”, ott a világűrben az űrhajósok nem találkozhattak vele. Hamis a Gagarinnak tulajdonított ateista mondás: „Nincs Isten, az űrben nem találkoztam vele.” Az ég nem fenn van, hanem ott, ahol Isten jelen van láthatatlanul. Közelebb van hozzám, mint én önmagamhoz („interior intimo meo”, ahogy Szent Ágoston mondja). Az ég, a menny szellemvilág Istennél, akit körülvesznek a megdicsőültek. A vasárnapi olvasmány az Efezusi levél elejéről (1, 17-23) a legjobb kommentárja a „mennybemenetel” misztériumának, ahogy ezt egy francia domonkos szentírásstudós, Pierre Benoit magyarázta: A feltámadás után a negyvenedik napra tett és az Olajfák hegyére lokalizált mennybemenetel érzékletesen írja le Jézus megdicsőülését: „A halálon győzedelmeskedő Krisztus új életformát kezdett Isten mellett. Ő elsőnek lépett be a feltámadott életbe, hogy helyet készítsen választottainak: egyszer majd eljön újra, hogy megdicsőült híveit bevezesse magával az örök életbe”. Az első keresztények hite számára tehát nem az ősi kozmológia a lényeges, nem a mennybeszállás érzékletes leírása, hanem annak az igazságnak állítása, hogy a feltámadt Krisztust az Atya felmagasztalta, és Úrrá tette minden teremtmény, az egész kozmosz felett.” (Vö. P. Benoit, *Exégèse et Théologie*, I, Párizs, 1961. 363skk.) A mennybemenetellel a megdicsőült Jézus az Atya „jobbán ül”, vagyis vele együtt a mindenségben uralkodik. Végleg megvonta látható jelenlétét övétől, de Szentlelkével jelen van a benne hívők közösségében, az Egyházban, amely az ő titokzatos Teste. A világ végéig folytatja megváltó és megszentelő művét az igehirdetés és a szentségek kiszolgáltatása révén.

(ApCsel 1,-11; Lk 24, 46-53) P.Szabó János

05.26.

A „bohócruhás misztikus” – Néri Szent Fülöp áldozópap

A „bohócruhás misztikusra”, a fiatalok és a reumás betegek védőszentjére emlékezünk liturgikus emléknapján, május 26-án.

Fülöp 1515. július 21-én született Firenzében. A kis „Pippo buono” mindenki kedvence volt, közvetlenség, dús fantázia és nagy lelkesedni tudás jellemezte. Rendkívüli érzéke volt a tréfákhoz. Alakján valamiféle sugárzó tisztaság ömlött el. Korán elvesztette édesanyját, apja pedig – szegények lévén – nagybátyjához küldte tanulni, aki gazdag kereskedő volt. Az ő keze alatt kitanulta ugyan mesterséget, de aztán Rómába ment, hogy filozófiát és teológiát tanuljon. Szabadidejében felkereste az örök város templomait és műemlékeit. Gyakran töltötte az éjszakát egy-egy templomban imádkozva. Belső élete Isten és az ő titka maradt. A szentmise bemutatása közben órákat elragadtatásban töltött. Rendkívüli látomásokban is részesült, közülük a legnevezetesebb volt, amikor 1544-ben bensőséges imába mélyedve azt látta, hogy valami nagy fényesség, egy tűzgolyó közeledik feléje, és ajkait perzselve szívéig hatol. A földre zuhant, és föl kellett tépnie a ruhát a mellén a tűz heve miatt. Közben ezt dadogta: „Hagyd abba, Uram, túl sok ez!” Egész teste reszketett, és amikor kezét a szívére tette, ökölnyi dudorodást érzett, amely többé nem múlt el. Ettől kezdve a legkisebb Istenre irányuló gondolat olyan szívdobogást váltott ki Fülöpben, hogy a körülötte lévők is hallották. Halála után a mindenre kiterjedő orvosi vizsgálat jegyzőkönyvben rögzítette, hogy szíve erősen megnagyobbodott: „szíve olyan nagy, amilyent még soha egyetlen embernél sem láttak”. Néri Szent Fülöp hozta létre a Szentháromság Testvérületet, amely a zarándokok ápolásával foglalkozott. 1551-ben szentelték pappá. Papsága kezdetén megalapította az Oratóriumot, azt a helyet, ahol imádkoztak, találkozókat szerveztek. Jöttek művészek, kereskedők, a város mindenféle lakója, még papok is, akikkel később Fülöp megalapította az Oratoriánusok Kongregációját, mely 1575-ben kapott pápai jóváhagyást. Az alapító rendkívüli személyisége és az a lelkiület, amely az Oratóriumot jellemezte, olyan erővel vonzotta az embereket, hogy aki egyszer átlépte küszöbét, az mindig visszatért. A lelkipásztorkodás korábban nem tapasztalt stílusa és a jámborság új arca annyira megragadta az embereket, hogy nem tudtak elszakadni tőle. Az Oratórium tagjai az élő hit és a hiteles öröm közösségét hozták létre. Ez volt Szent Fülöp lelkiezésének négy alapelve: megvetni magadat, megvetni a világot, senki mást meg nem vetni, nem törődni mások megvetésével. Vonzereje a belőle áradó öröm volt. Rómában az utcaapostolkodásnak szentelte napjait. Nem tartott az embereknek dorgáló beszédeket, jobban szeretett vidám beszélgetést kezdeményezni az utcán csavargó ifjakkal, a firenzei kereskedőkkel, az apró üzletek tulajdonosaival és a szegény művészekkel. Szellemesen és népies szókimondással kezdte, hogy azután – megnyílt szívük láttán – hirtelen megkérdezze: „Mikor szedjük össze végre bátorságunkat, hogy elkezdjünk valami jót tenni? Nem késlekedhetünk vele, mert a halál sem késlekedik!” Szívesen volt együtt pajkos fiatalokkal az utcán vagy kinn a szabadban. Gyakran egész csapat töltötte meg a szobáját. Amikor hangoskodtak játék közben, Fülöp ennyit mondott nevetve: „Ha nem követnek el bűnt, tőlem akár fát is hasogathatnak a hátamon!” „Szinte mindig utcagyerekek és rongyosok társaságában látták. Lelkierejének forrás az imádság volt. Egyéniségének kedves és szolgálatkész épületét az ima és az öröm alapjaira állította.” (Várnai Péter) Róma

közelében az egyik kolostorban volt egy apáca, akinek állítólag természetfölötti látomásai és elragadtatásai voltak. A pápai hatóság Fülöpöt bízta meg, hogy járjon utána a dolognak. Fülöp rossz időben gyalog ment ki oda. Hívták az apácát, Fülöp pedig anélkül, hogy köszöntött volna, odanyújtotta neki sáros csizmáit, hogy húzza le. Az apáca visszahőkölt, és heves szavakkal tiltakozott a számára fölháborító kérés ellen. Akkor Fülöp nyugodtan fölállt: „Már nem is fontos lehúzni! Elvégeztem a feladatomat” – mondta, s azonnal visszatért megbízóihoz. „Az a nő nem szent – tájékoztatta őket –, és nem is tesz csodát, mert hiányzik belőle a legfontosabb, az alázatosság.” Amikor már életében szentként akarták tisztelni, hevesen tiltakozott ellene és igyekezett komolytalanul viselkedni. Hogy csökkentse azt a nagy tiszteletet, amellyel hozzá közeledtek az emberek, s hogy magát megalázza, nem egyszer megjátszotta a csodabogarat, sőt egyenesen a bolondot. Időnként fordítva vette föl ruháját, máskor azt látták, hogy egy köteg bogáncsot tart a kezében, és meg-megállva bolondos élvezettel szagolgatja. Nyilvános tereken táncolt, s bort ivott egy üvegből. Arcának csak egyik feléről vétette le a szakállat és félig borotváltan ugrándozva, táncolva járt az emberek közt. Ha erényeit dicsérték, így imádkozott magában: „Uram, ne bízz Fülöpben. Ha megfosztanál kegyelmeidtől, még ma elvesznék, és elkövetném a világ összes bűnt! Noha viselkedése miatt néhány évre eltiltották a lelkipásztori munkától, a rómaiak, akik ismerték őt, tökéletesen értették iróniájának és életmódjának mértékét. Ezért is nevezték el őt „bohócruhás misztikusnak” és „római Szókratésznek”. Így lett Néri Fülöp, a firenzei, „Róma második apostolává”. Hosszú betegeskedése végén 1595. május 25-én, úrnapiján reggel mutatta be utolsó szentmiséjét „örömtől ujjongva és énekelve”. Rajta kívül senki sem gondolt közeli halálára. Azonban este azt mondta mosolyogva lakótársainak: „Most meg kell hálnom.” Azután lefeküdt. „Nem félsz?” – kérdezte az egyik testvér. Fülöp megrázta fejét, és derűsen azt mondta: „Nem félek. Isten jó. Majd egy kis elnézéssel lesz az ő ostoba és haszontalan Fülöpjével szemben.” Este, mint mindig, meglátogatták a testvérek mindnyájan, megkapták áldását, s május 26-án éjjel három órakor Fülöp meghalt. Ereklýei a római Santa Maria in Vallicella (Chiesa Nuova) templomban található.

05.28.

Pünkösdszombat - Pünkösöd a húsvéti időszak megkoronázása

Története visszanyúlik az Ószövetség világába. Mózes korától kezdve húsvét után hét héttel tartották a „hetek ünnepét”, amelyet hellenista hatásra ógörögül pentékoszténak (ötvenedik) neveztek. Nyelvünk – számos más nyelv között – ebből származtatja az ünnep ma használatos nevét. Az Ószövetségben kétféle értelmezése volt pünkösöd ünnepének. Kezdetben a hetek ünnepe volt, aratási ünnep, amely során az első termést felajánlották Istennek, de később s Jézus korában már bizonyos, hogy új értelemmel gazdagodott: a törvényadás és a Sínai-hegyen kötött szövetség ünnepe lett. Azáltal, hogy a Szentlélek azon a napon áradt ki, amelyen az Istentől kapott törvényt ünnepelték, jelzi, hogy ennek az addigi ünnepnek a tartalmát gazdagítja: a törvény már nem csak kőtáblára van írva, hanem az Őt befogadó emberek szívébe is. A keresztények kezdettől fogva a húsvéhoz kötötten tartották meg az ötvenedik napot. Ókeresztény szokás szerint pünkösöd a húsvéti időszak

megkoronázása, amelyet Keleten és Nyugaton egyaránt ünnepeltek. Vannak, akik Szent Pál apostol megjegyzésében – „pünkösdig maradok Efezusban” (vö. 1Kor 16,8) – már a keresztény pünkösdt értik. Az azonban biztos, hogy az elvirai zsinat (313) tanítja: ha valaki nem tartja meg pünkösöd ünnepét, új tévtanítást vezet be az Egyházba. A IV. században már egyre több említés történik az ünnepről, mint például pünkösöd napjának jeruzsálemi megünnepléséről a IV. század végén Eteria zarándoknő is megemlékezik.

Pünkösöd ünnepi napján három fontos esemény történt: a Szentlélek – mint Krisztus megváltó tettének gyümölcse és beteljesítője – eljövetele; az Egyház alapítása és az egész világra kiterjedő missziós munka kezdete. Ezek az események Urunk, Jézus Krisztus ígérete alapján történtek. Ezt tükrözi az Egyház e napra szóló antifónája is:

„Ma teljessé lett a Pünkösöd ünnepe, alleluja;

ma megjelent a Szentlélek az apostoloknak a tűzben,

és karizmatikus ajándékokat osztott nekik;

elküldte őket az egész világra, hogy hirdessék az igét, és tanítsák:

Aki hisz, és megkeresztelkedik, üdvözülni, alleluja.”

A Szentlélek kiáradásának történetét az Apostolok cselekedetei (ApCsel 2,1–11) rögzíti. A leírás szerint: miután a Szentlélek eltöltötte őket, az apostolok mindenkinek a saját nyelvén hirdették az evangéliumot. Isten a nyelvek csodájával mutatja meg azt az egységet, amely a közös hit megvallásával kapcsolja össze a különböző nyelven beszélő embereket. Ezáltal született meg az első pünkösödkor az Egyház.

Ferenc pápa a következőt tanítja erről: „A Szentlélek az, aki mozgatja az Egyházat, ő az, aki dolgozik az Egyházban és a szívünkben. Ő az, aki minden keresztényből egy, a többiektől különböző személyt alakít ki, de akik mégis egységet alkotnak. Ő az, aki előre visz bennünket, aki kitarja az ajtókat, és aki misszióba küld bennünket, hogy tegyünk tanúságot Jézusról. A Szentlélek az, aki Isten dicséretére indít bennünket, és imádságra ösztönöz: Ő imádkozik bennünk! A Szentlélek az, aki bennünk van és aki megtanít minket az Atyára tekinteni, és így szólítani: Atya! ... A keresztény élet találkozás Jézus Krisztussal! Éppen a Szentlélek az, aki erre a Jézussal való találkozásra segít minket.”

Tisztelt Rendtársak, itt hívom fel figyelmeteket, hogy klubnapjaink időpontja megváltozott!

Minden hónap második hétfői napján, 14.00 órától lesz megtartva

a Budapest IV., Árpád út 66. szám alatt!

Mindenkit szeretettel várunk! vitéz Balog Barna törzskapitány.